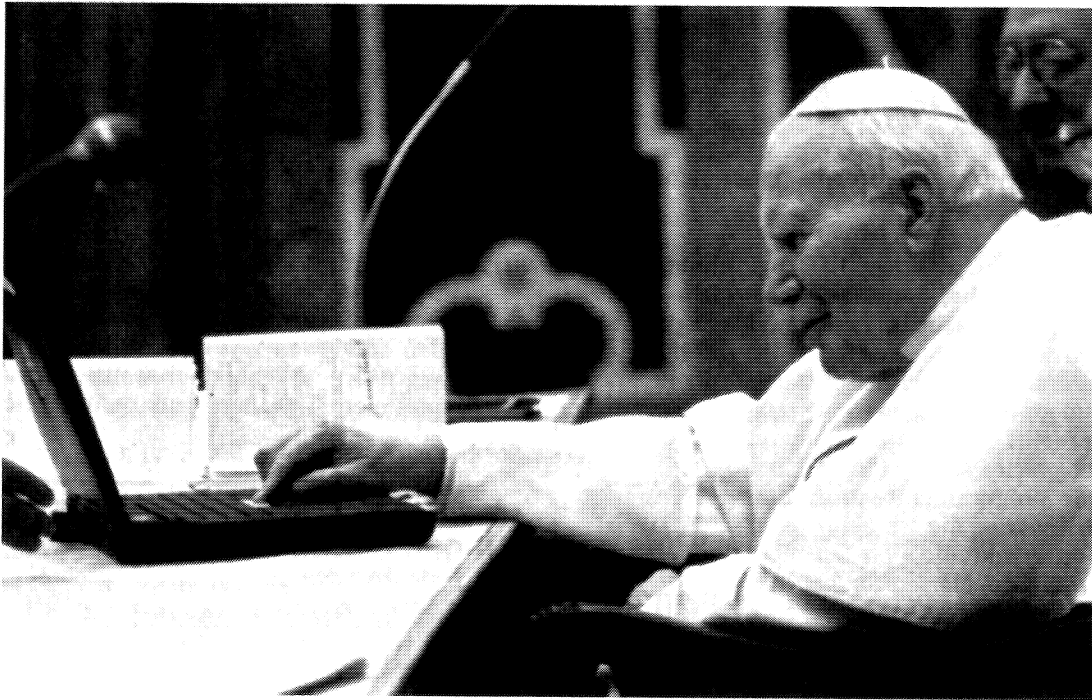

Mirakels on-line

Overgenomen uit De Morgen, 24 november 2001

Op 24 november 2001 schreef de Vlaamse krant De Morgen, onder de kop 'Excuses paus voor seksueel misbruik geestelijken', over de eerste e-mail van paus Johannes Paulus II. Twee dagen eerder verstuurde de paus namelijk een elektronisch berichtje naar de bisschoppen van Oceanië en Australië om zich te verontschuldigen voor eeuwen van katholiek geweld tegen de inwoners, vooral de oorspronkelijke bevolking, van de regio. In één adem, aldus het artikel, excuseert de paus in zijn e-mail zich ook voor het seksuele geweld dat zijn kerk jarenlang heeft gepleegd tegen vrouwen, meisjes en koorknappen: 'Seksueel misbruik door geestelijken heeft veel leed veroorzaakt. Het is ook een obstakel geworden voor de verspreiding van het evangelie.'

Het betreffende e-mailbericht is groot nieuws in alle katholieke landen om twee redenen. Niet alleen is het de eerste keer dat de paus openlijk toegeeft wat al decennialang een publiek geheim is, namelijk het etnisch en seksueel geweld binnen de kerk. Het is meteen ook de eerste keer dat de paus internet gebruikt en per e-mail communiceert, en we weten allemaal waarom: de paus is eigenlijk te oud en te ziek om zijn gemediateerde reizen over de hele wereld voort te zetten (zoals we onlangs in Polen weer mochten meemaken). Dus gebruikt hij als zijn centrale verplaatsingsmiddel minder de gla-

zen auto die we zo vaak langs ons scherm hebben zien voorbijrijden, dan, vanuit zijn zetel, de elektronische snelweg. Zijn boodschap zal ons vanaf nu vaker bereiken via de geënceneerde informatie- en communicatiekanalen die altijd al een belangrijke rol hebben gespeeld bij het scheppen van publiciteit rondom zijn mobiele aanwezigheid. Dus nodigt de paus de internationale pers uit naar de kamer waar hij normaliter zijn hoge gasten ontvangt, gaat achter zijn pauselijke computer zitten en verzendt live voor het oog van de camera zijn verontschuldigen naar Oceanië en de rest van de wereld. Ook De Morgen drukte bij het bericht een foto van de gebeurtenis af.

Onmiddellijk rijst de vraag: wat wordt er getoond? Zien we een langverwachte vraag om vergiffenis voor het etnisch en seksueel geweld binnen de kerk, een *coming out* over een langbewaard geheim? Of zien we de paus die zijn eerste e-mailberichtje verstuurt met alle informatiekkanalen die hij ter beschikking heeft. Met andere woorden: wat is hier het mirakel? Wat is het nieuws? De pauselijke excuses of het feit dat hij ICT gebruikt? Natuurlijk: de twee zijn niet zo maar te scheiden. De persoonlijke ontboezeming zou geen verontschuldiging kunnen zijn, dit privé-gebeuren nooit een publiek evenement zonder de communicatietechnologie. De paus zou zijn excuses nooit kunnen aanbieden als de 'slachtoffers' niet in staat zouden zijn ze te horen: en aangezien de desbetreffende vrouwen en mannen met zo velen zijn, is het massamedium (tv, ICT) natuurlijk meer geschikt dan de intieme setting van de biechtstoel. Dat is de boodschap van de foto: 'En het heilige digitale woord kwam voor het eerst en werd onmiddellijk geregistreerd en vermenigvuldigd door journalisten en cameralui over de hele aarde.'

Maar deze gemondialiseerde en versnelde interface tussen het persoonlijke en het publieke, het religieuze en het politieke is niet zonder problemen. Eerst en vooral impliceert de publieke enscenering van het pauselijke e-mailbericht een verschuiving van de aandacht van inhoud naar vorm, van de intentie naar de *media-performance*. Het gaat hier om de verdwyntruc die eigen is aan ieder mediagebeuren: ik vraag je persoonlijk om vergiffenis met alle hightech communicatietechnologie die ik ter beschikking heb en plots neemt het medium het over. De confessie verandert in een publieke vertoning; het oorspronkelijke geweld in het massaal in beeld brengen van de elektronische communicatie.

Beste John.Paul@Romeonline.org,

Uw vraag om vergeving is aangekomen, supersnel en overal, niet alleen via het internet, maar ook via radio, televisie en kranten. Natuurlijk zijn de verontschuldigen massaal ontvangen en, wat dacht u, aanvaard. In deze momentopname reproduceert en versnippert uw schuld zich, live en ogenblikkelijk, over de hele wereld en verdwijnt zo op miraculeuze wijze langs de supersnelweg (supersnel weg) van de elektronische communicatie, tot er niets meer overblijft dan wat bits en bytes die door vele gebruikers worden opgeslagen. *Save as ...* Iedere verantwoordelijkheid behoort daarmee tot het verleden of tot het geheugen van de persoonlijke computer. We zullen dit bewaren voor toekomstige generaties. *Yours Sincerely. The world on-line.*

Er zijn nog meer verdwijntrucs aan de gang. De foto toont ons een oude en zieke man, te zwak om te reizen en zelfs te spreken, die dankbaar gebruikmaakt van het (voor sommigen goddelijke) manna van de digitale communicatie. Een hand die nog net in beeld komt, als een gave van buitenaf (van een onzichtbare) reikt de technologie aan als een wonderbaarlijke prothese voor een meelijwekkende, stervende man. *Ecce homo: zie de mens*. Twee mannen op de achtergrond kijken toe terwijl de fragiele paus de toetsen van zijn laptop indrukt. Kijk toch naar deze imitatie van de stervende Christus wiens laatste woorden aan het kruis hetzelfde klonken als nu: ‘Vader, vergeef hen want ze weten niet wat ze doen.’ Dit is niets minder dan een publieke voorstelling waarin de macht van de paus tegelijk wordt verminderd — hij is oud en zwak en wekt medelijden — en vermeerderd: in zijn fragiliteit houdt hij de hele wereld aan het topje van zijn netwerkende vinger. Zoals dat gebruikelijk is in de ideologie van het martelarendom wordt het stervende lichaam van de paus ogenblikkelijk omgezet in een machtsinstrument. Het vlees mag zwak zijn, de symbolische betekenis ervan wordt steeds krachtiger: uiteindelijk fungeert het oude witte mannelijke lichaam hier als teken van christelijke opoffering, vergeving en transcendentie, met ICT en de camera als de verlengstukken die deze christelijke icoon op wereldschaal verspreiden.

Het pauselijke optreden voor de camera verplaatst op een miraculeuze wijze datgene waarvan het wil getuigen. In de gemediatiseerde getuigenis wordt het fysieke geweld tegen bepaalde groepen op bepaalde plaatsen omgezet in een symbolische daad op wereldschaal. In die beweging van het op afstand plaatsen (tele-visie) wordt enerzijds het specifieke seksuele en etnische geweld binnen de kerk gegeneraliseerd, terwijl het anderzijds getransponeerd wordt naar het demonstratieve lichaam van de lijdende Christus-paus. Door het geweld tegen vrouwen en etnische groepen te presenteren via het icoon van universeel lijden dat de paus hier belichaamt, kan de stilte rondom seksueel en raciaal geweld binnen de kerk in stand worden gehouden en gereproduceerd, zij het nu met technische middelen: massaal en mondiaal.

Tegelijk met de openbaring van het kerkelijke publieke geheim in het mediage-nieke optreden van de paus doet zich een *screened violence* voor, een repressie geprojecteerd volgens de logica van de tele-visie en de tele-communicatie: tegelijk ver en dichtbij, afwezig en aanwezig, uniek en gereproduceerd, zelfs gemondialiseerd. In dit proces van verdwijnen en verschijnen, groeit de paus uit tot een universele figuur van lijden en pijn, terwijl wij, kijkers, de schuldigen worden: schuldig aan iemand zien lijden zonder in te grijpen; maar ook schuldig aan massale deelname in het kerkelijke misbruik van macht. Wij (als kijkers) dragen nu ons deel bij aan het passief tolereren van fysiek en symbolisch geweld. Daarmee is voor de paus het laatste obstakel voor het verspreiden van het evangelie live en momentaan overwonnen.